

ikke at stole paa, og er neppe engang sandsynligt, at denne Idee nogenstunde vil komme til Udførelse; thi dertil har den altfor meget imod sig. Jeg kan ogsaa her lade Reformplanens Forfatter selv tale. Han opfatter selv det Spørgsmaal, om de Humanitetshensyn, der paa Godserne have ved Bortfæstninger gjort sig gjældende til Fordeel for Fæsternes Familie, navnlig deres Børn og Svigerbørn, kunne give Lovgiveren Bespielse til at skride ind mellem Parterne og tillægge Fæsternes Familier et Retskrav paa den Fordeel, der saaledes hidtil er bleven anseet som Gjenstand for et billigt Humanitetskrav; og han erklærer, efter sin Overbeviisning, at maatte bevare dette Spørgsmaal med det bestemteste Nei. I Forbindelse hermed tilføies endvidere: „En saadan Lovgivning vilde hvie den klare, uomtvistelige Ret, idet den tog fra den ene Part, Fæstegaardens Eier, hvad hans er, og gav til den anden Part det, hvortil han ingen Ret har; den vilde saaledes rokke den Retsgrundvold, hvorpaa Samfundets Velvære, ja dets Bestaaen, beroer, og hvis Oprettholdelse burde stige i Betydning og Vigtighed, jo mere demokratisk Statsforfatningen bliver.“ Dette er den forrige Indenrigsministers egne Ord, og jeg skal indskrænke mig til at gjøre disse Ord til mine. Jeg skal iøvrigt ikke her nærmere udtale mig om, hvorledes og efter hvilke Grundsætninger Fæstegodssets Overgang til Selveiendom rettest kunde være at fremme; denne høist vigtige Gjenstand ligger i sin Almindelighed ikke for; men jeg anseer det for min Pligt at gjøre det ærede Thing opmærksomt paa, at det er meget langt fra, at man kan stille sig det for Die som en sikker Udsigt, at der fra Regjeringens Side vil fremkomme Udkast til en Lov om Fæstevæsenets tvungne Afsløsning, som tillægger Fæsternes Efterladte en vis Dvota, eller at overhovedet en saadan Lovgivning nogenstunde vil emanere. Dette er en af de mislige og let skuffende Forudsætninger, der ligesom Lygtemænd (Nei!) kun altfor let kunne lede ind paa urette Veie; det er en Forudsætning, som netop i dette Tilfælde saa

saare let kan føre os bort fra den rette Veie. Ja, hvis man med fuld Sikkerhed kunde gjøre Regning paa, at en saadan Lov vilde blive forelagt og gaae igjennem, da vilde jeg gjerne indrømme, hvad ogsaa den ærede Rigsdagsmand for Svendborg Amts 6te District (J. A. Hansen) ved Sagens første Behandling søgte at gjøre gjældende, at i saa Fald kunde det foreliggende Lovforslag i dette Dieblæk have en Deel imod sig; men sikker derpaa kan dog i ethvert Fald vistnok Ingen være. Jeg for min Deel tager ikke i Betænkning at udtale som min personlige Overbeviisning, at en saadan Lov aldrig bør udkomme og neppe heller nogenstunde vil udkomme, og jeg skal, saalænge jeg har Sæde i dette Thing, hvis et saadant Lovforslag skulde komme frem, være sig fra hvilken Side det end maatte komme, af al Evne bekæmpe det, idet jeg skal stræbe at gjøre det ligesaa klart for Andre, som det staaer klart for mig selv, paa hvor urigtigt et Grundlag det hviler. Men vist er det i alt Fald, at De — mine Herrer — ingenlunde tør stole paa, at en saadan Lov vil komme ud, og De bør da ikke heller, stolende derpaa, flyde fra Dem — eller ved maafee mindre vel betænkte Forandringer i hoieste Maade svække Virkningen af — et Lovforslag, hvorved saare Meget vil kunne udrettes til Selveiendoms Udbredelse og navnlig til Fæstegodssets Overgang til Fæstebøndernes og deres Familiers Eier, hvis man kun ikke, hvorom jeg strax nærmere skal udtale mig, vedtager Forandringer, der undergrave Loven og saa godt som tilintetgjøre dens Virkning; thi jeg holder mig da overbevist om, at de Afhændelser, der i Kraft af en saadan Lov vilde foregaae af det til Lehn og Fideicommisser hørende Bøndergods, i de allerfleste Tilfælde netop vilde finde Sted til Fæstebønderne eller disses Nærmeste (Nei! Nei!).

Jeg skal, inden jeg gaaer videre, endnu tillade mig at gjentage, hvad der allerede tidligere er blevet fremhævet, at Lovforslagets 5te og 6te Paragraph indeholde flere særegne Bestemmelser, som directe gaae ud paa at lette Fæsternes og deres Familiers Afgangen til, frem for Andre, at blive Eiere af Fæstebønderne; men, hvad der i Særdeleshed beroliger mig for, at Afhændelsen ordentligvis netop vil stee til